

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. מָאִי שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, סִלְקָא דַּעְתָּךְ דִּקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוִי דְנִפְשׁוֹ שְׁנֵאָה לְהוּא רָשַׁע. אֵלָא הוּא דְרָגָא דְכָל נִשְׁמָתִין תְּלִיין בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ דִּהוּא רָשַׁע, דְּלֹא בַּעֲיָא לָהּ כְּלָל. לֹא בַּעֲיָא לָהּ לֹא בַּעֲלָמָא דִּין וְלֹא בַּעֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (תהלים יא) וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּכַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּבְגִין כֶּף צַדִּיק יִבְחֶן.

הָא חֲזִי, כַּד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, פְּקִיד לִיה לְאוֹטָבָא לִיה, יְהִי לִיה חֲכָמָתָא, אֶסְתַּלַּק בְּדַרְגוּי לְעִילָא. כַּד נַחַת לְתַתָּא, חֲמָא תִּיאֻבְתָּא דִּיְצַר הָרַע וְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וְאַנְשֵׁי כָל מָה דְאַסְתַּלַּק (ס"א דְאַסְתַּבֵּל), בִּיקְרָא עֲלָאָה דְמַרְיָה.

אַתָּא נַח, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וּלְבַתָּר נַחַת לְתַתָּא, וְחָמָא חֲמָרָא תַקִּיף, דְּלֹא צָלִיל, מִחַד יוֹמָא, וְאַשְׁתִּי מַנְיָה, וְאַשְׁתַּכַּר וְאַתְגְּלִי, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית ט) וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתּוֹךְ אֶהְלֵה.

אַתָּא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחֲכָמָתָא, וְאַסְתַּבֵּל בִּיקְרָא דְמַאֲרִיָּה, לְבַתָּר (בראשית יב) וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן וַיֵּרֵד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרַעֲב בְּאַרְצָן וְגו'. לְבַתָּר מָה כְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגַּבְהָ, וְאַסְתַּלַּק לְדַרְגֵיהָ קַדְמָאָה דִּהוּה בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם וְנִפְק בְּשָׁלָם.

אַתָּא יִצְחָק, מָה כְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן מִלְּבַד הָרַעֲב הִרְאִשׁוֹן וְגו'. וְאַזְל יִצְחָק וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְבַתָּר בְּשָׁלָם. וְכִלְהוּ

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ (תהלים יא). מָה זֶה שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ? הַתַּעֲלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שְׁנִפְשׁוֹ שׁוֹנָאת אֶת הָרָשַׁע הַהוּא? אֵלָא אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁכַל הַנִּשְׁמוֹת תְּלִיּוֹת בָּהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ שֶׁל הָרָשַׁע הַהוּא שְׁלֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ כְּלָל, לֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ לֹא בַּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בַּעוֹלָם הַבָּא, וּמִשׁוּם כֶּף כְּתוּב וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּכַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם כֶּף צַדִּיק יִבְחֶן.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, צָוָה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. נִתֵּן לוֹ חֲכָמָה, הַתַּעֲלָה בְּדַרְגָתוֹ לְמַעְלָה. כְּשֶׁיֵּרֵד לְמַטָּה, רְאֵה תְּשׁוּקַת הַיְצַר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשָׂכַח כָּל מָה שֶׁהַתַּעֲלָה (שְׁהַסְתַּבֵּל) בְּכַבוֹד הַעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֹּא נַח, בְּהַתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כֶּף יֵרֵד לְמַטָּה, וְרְאֵה יַיִן חֲזָק שְׁלֹא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשִׁתָּה מִמֶּנּוּ וְהַשְׁתַּכַּר וְהַתְגַּלָּה, כְּכַתוּב וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתּוֹךְ אֶהְלֵה.

בֹּא אַבְרָהָם, הַתַּעֲלָה בְּחֲכָמָה, וְהַסְתַּבֵּל בְּכַבוֹד רַבּוּנוֹ. אַחַר כֶּף וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן וַיֵּרֵד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרַעֲב בְּאַרְצָן וְגו'. מָה כְּתוּב אַחַר כֶּף? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגַּבְהָ, וְהַתַּעֲלָה לְדַרְגָתוֹ הִרְאִשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיַּעַז בְּשָׁלוֹם.

בֹּא יִצְחָק, מָה כְּתוּב? וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן מִלְּבַד הָרַעֲב הִרְאִשׁוֹן וְגו', וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהַתַּעֲלָה מִשָּׁם אַחַר כֶּף בְּשָׁלוֹם. וְאַתָּה כָּל הַצַּדִּיקִים בּוֹחֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי